

Муносабат

Баҳром АБДУРАХИМОВ,
“Адолат” СДП Сиёсий Кенгаши раиси

“Сиёсат” журналида сиёсий фанлар доктори, профессор Муқимжон Қирғизбоевнинг чоп этилган “Жимжитлик” мақоласини қизиқиш ва диққат билан ўқиб чиқдик. Бир савол туғилди, у таҳлилийми ёки танқидийми? Тан олиш керак, ҳам танқидий ва таҳлилий мақола ёзилган. Сир эмас, танқид келажакнинг меваси, аммо қачонки танқид асосли бўлсагина у адолат йўлида хизмат қилиши тарихий ҳақиқатдир. Дарҳақиқат, Янги Ўзбекистондаги ўзгаришлар нафақат танқид ва таҳлил билан чекланишни, балки танқид даражасига кўтарилган муаммоларга ўзининг амалий ва ҳаётий таклифларини беришни ҳам талаб қиладиган даврда яшаб келмоқдамиз. Фикрлар хилма-хиллиги ва ана шу рангинг ўй-қарашларни эмин-эркин билдира олинган жамиятдан ривожланишни кутиш мумкин. Ҳақиқат баҳсларда туғилгани каби, камчиликларни рўй-рост айтиш хатоларни вақтида тузатишга имконият яратади.

18 февраль – “Адолат” социал-демократик партияси ташкил топган кун

“АДОЛАТ” СДП: КЕЧА ВА БУГУН

Абдуқамол РАХМОНОВ,
“Адолат” СДП Сиёсий Кенгаши раиси ўринбосари

Мамлакатимиз мустақиллигининг дастлабки кунлариданоқ собиқ тузумнинг партиявий яқка ҳокимлигига, зўравон компартия тизимига барҳам берилиб, демократик қадриятларга асосланган кўппартиявийлик ва партиялараро соғлом рақобат учун кенг ва тенг шароитлар яратиб берилганлиги, Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 34-моддасида Ўзбекистон Республикаси фуқаролари касба уюшмаларига, сиёсий партияларга ва бошқа жамоат бирлашмаларига уюшиш, оммавий ҳаракатларда иштирок этиш ҳуқуқига эгадирлар, деб белгилаб қўйилганлиги фуқароларимизнинг сиёсий ҳуқуқларини таъминлашда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Конституциявий имкониятлардан тўғри ва оқилона фойдаланган Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 44 нафар депутати ва бошқа жамоатчилик вакиллари ташаббуси ҳамда саъй-ҳаракатлари билан мамлакатимиз тарихида сон жиҳатидан иккинчи партия – ягона социал-демократик партия вужудга келди.

1995 йил 18 февраль куни партиянинг таъсис Қурултойи бўлиб ўтди. Қурултой қарори билан янги ташкил бўлган партияга Ўзбекистон “Адолат” социал-демократик партияси номи берилди. Унинг Низоми ва дастурлари тасдиқланди. Қурултойнинг ўзбек халқига мурожаатномаси қабул қилинди. Буюк бобомиз Амир Темурнинг “Куч – адолатда” шиори партиянинг асосий шиори сифатида белгиланди.

“ЖИМЖИТЛИК” ДА МЕВАЛИ ДАРАХТГА ТОШ ОТИЛДИМИ?

Омон Матжон таваллудининг 80 йиллиги

Ўзбекистон халқ шоири Омон Матжон таваллудининг 80 йиллиги муносабати билан хотирасини абадийлаштириш борасида республикада хайрли ишлар бошланди. Шоирнинг туғилиб ўсган юрти Хоразм вилоятининг Янгибозор туманидаги марказий боғда унинг бюсти ўрнатилди. Жойларда шоир таваллудининг 80 йиллиги муносабати билан учрашувлар, давра суҳбатлари, мушоиралар бўлиб ўтмоқда.

Депутат фикри

Рақобат ҳам “инсофсиз” бўладими?!

Эътироф этиш лозим, сўнгги йилларда ўзбек тилининг мавқеи анча юксалди. У турли соҳаларда фаол қўлланилмоқда; халқаро минбарларда, жумладан, БМТ минбари орқали баралла янграмоқда. Хорижий мамлакатларда тилимизни ўрганишга қизиқиш тобора кучаймоқда. Қуни-кеча Навоий ва Бобур боболаримизнинг таваллуд айёмлари арафасида кўплаб чет элликларнинг соф ўзбек тилидаги чиқишлари, шеър уқалари билан ўқишлари фикримизнинг яққол далилидир.

Қодир Жўраев,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар қўмитаси раисининг ўринбосари

Бироқ гўзал ва бетакрор тилимизнинг мавқеини янада юксалтириш, барча соҳаларда давлат тилини тўлақонли жорий этишни таъминлаш йўлида ҳали амалга оширишимиз зарур бўлган талайгина вазифалар олдимизда турибди. Ана шундай вазифалардан бири – амалдаги қонун ҳужжатларининг лингвистик экспертизаси ҳисобланади. Зеро, қонунларимизда қатор ғализ тушунча ва атамалар учрайдики, уларга тегишли тузатишлар киритиш пайти келди.

Масалан, нотўғри қўлланилган ана шундай атамалардан бири “инсонсиз рақобат” биримаси бўлиб, у Ўзбекистон Республикасининг ўнлаб норматив-ҳуқуқий ҳужжатларида учрайди.

“Инсофсиз рақобат” хато бирикма ҳисобланади. Чунки “инсофсиз” сўзи жараён ёки ҳодисага нисбатан эмас, балки аниқ шахс ёки субъектга нисбатан қўлланилиши ҳаммага яхши маълум.

Энг ёмони, биз ушбу хатони тузатиш ўрнига амалдаги қонун ҳужжатларида шундай ёзилган деб, янги қабул қилинаётган ҳужжатларда яна такрорлашда давом этаёلمиз.

Афсуски, бунга ўхшаган мисолларни яна давом эттириш мумкин. Шу сабабли, республикамизнинг атоқли филолог олимлари ва юристларидан иборат махсус комиссия ташкил этган ҳолда амалдаги ҳужжатларни лингвистик экспертизадан ўтказиш жуда муҳим. Бу ишни қанча эртaroқ амалга оширсак, шунча яхши.

Финляндия таълими муваффақиятлари

Финляндияда хусусий мактаблар мавжуд эмас. Фин мактаблари ўртасида рақобат йўқлигининг сабабларидан бири шундаки, барча мактаблар давлат маблағлари ҳисобидан молиялаштирилади. Шу боис қаердадир яхши, қаердадир сустроқ таълим берилишига йўл қўйилмайди.

ЯХШИЛАР ЁДИ УЛУҒ

– Дадангиз яшаган унинг чироғини ёқиб ўтирсангиз сизга қулайроқ эмасми? – деб сўрадим суҳбат асносида.
– Жуда яхши бўларди. Лекин бунинг имкони йўқ-да, – деб жавоб берганди ўшанда Сайёра опа.
Чунки бу ерда “Ногиронлар жамияти” жойлашган. Наҳотки “Ногиронлар жамияти” учун бутун бошли Тошкентдаги азим шаҳарда бошқа жой топилмасми?!

Фракция йиғилиши

Омбудсман: МУРОЖААТЛАР НАЗОРАТГА ОЛИНДИ

Инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларининг ҳимоя қилиниши ҳамда унинг амалда олий қадриятга айланиши Омбудсман фаолиятининг муҳим йўналиши ҳисобланади. Шу боис, фуқаролар мурожаатлари билан ишлаш унинг фаолиятида асосий ўрин тутаяди.

2

6

5

6

Таълимга эътибор – келажакка эътибор

ФИНЛЯНДИЯ ТАЪЛИМИ МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

Муродулло ФАРМОНОВ,
Вобкент туман халқ таълими бўлими мудир,
“Адолат” СДП фаоли

Бухоро вилоят ҳокимияти ташаббуси билан туман халқ таълими бўлимининг бир гуруҳ мудирлари таълим тизими тажрибасини ўрганиш мақсадида Финляндияга сафар килдик. Сафар давомида биз ушбу мамлакатнинг қатор мактаблари фаолиятини ўргандик.

Финляндия таълим тизими бир нечта бўғиндан иборат. Мактабгача таълим пуллик, у оилаларнинг моддий имкониятидан келиб чиқиб белгиланади. Болалар 7 ёшдан мактабга қабул қилинади ва бошланғич таълим 6 йил давом этади. Бошланғич мактабда болалар билан

битта ўқитувчи ишласа, ўрта мактабда ҳар бир фан бўйича алоҳида ўқитувчи дарс беради.

Ўқув йили 38 ҳафта ва ҳар бир дарс 45 дақиқа давом этади. Мактабларда дарсликлар бепул.

Одатда ўқувчилар тўққиз йиллик умумий ўқишдан сўнг ўрта таълимнинг иккинчи босқичидаги икки йўналишдан бирини танлашлари керак бўлади: академик ёки касб-хўна таълими.

Академик йўналишга ўқувчилар қабул имтиҳонлари орқали танлаб олинади ва бу йўналишда бола-

лар олий таълим муассасаларига ўқишга киришга тайёрланишади, алоҳида фанларни чуқурлаштирилган ҳолда ўрганишади. Уч йиллик таълимдан сўнг ўқувчилар натижалари олий таълимга кириш-кирмаслигини ҳал қилувчи миллий имтиҳонларда иштирок этишади.

Айни вақтда тадқиқотлар шуни кўрсатадики, Финляндияда болалар мактабда ўзларини бахтиёр ҳис этишади. Шунингдек, ўқитувчиларга нисбатан ота-оналар томонидан ишонч ва ҳурматнинг юқори эканлиги ҳам алоҳида эътиборга лойиқ.

Тахририятдан:

БИТИРУВЧИЛАР ЭМАС, ШАХСЛАР ТАЙЁРЛАНАДИГАН ТИЗИМ

Маълумки, мамлакатимиз таълим тизимида Финляндия тажрибасини қўллаш юзасидан кенг қўламли ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 6 ноябрдаги «Таълим-тарбия тизимини янада такомиллаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарориди Финляндиянинг таълим соҳасидаги ижобий тажрибасини мамлакатимиз таълим тизимига ҳамда Миллий ўқув дастурига жорий қилиш вазифаси белгиланган.

Албатта, кўпчиликни маъзур давлат таълим тизимининг ўзига хослиги нимада эканлиги қизиқтиради. Қуйида Финляндия таълим тизимининг ўзига хос жиҳатларидан айримларини санаб ўтамиз:

мамаклатда болалар 7 ёшдан бошлаб мактабга қабул қилинади. Зеро, тадқиқотлар жараёнида болаларни ҳаддан зиёд эрта мактабга бериш илмий жиҳатдан фойдали эмаслиги тасдиқланган;

мажбурий таълим 9 йил давом этади, ўқувчилар 16 ёшдан ўқишни тарк этишлари мумкин;

Финляндияда энг яхши мактаб, бу турар жойига яқин жойлашган мактабдир;

фин ўқитувчилари дунёдаги энг малакали мутахассислардир. Мамлакатда ўқитувчилик қилиш учун камиди магистр даражасига эга бўлиш керак. Ўқитувчилари худди шифокорлар ва юристлар каби мақомга эга. Уларнинг ижтимоий мавқеи ҳам жуда юқори. Фин ўқитувчиларининг бу қадар улкан мавқега эгалликлари ўқитувчи касбига бўлган талабнинг юқорилиги ҳамда малака имтиҳонларининг мураккаблиги билан изоҳланади;

Финляндияда хусусий мактаблар мавжуд эмас. Фин мактаблари ўртасида рақобат йўқлигининг сабабларидан бири шундаки, барча мактаблар давлат маблағлари ҳисобидан молиялаштирилади. Шу боис қаердадир яхши,

қаердадир сустроқ таълим берилишига йўл қўйилмайди. Таълимга тикилган маблағлар – ноқулай иқлимга қарама-қарши – мамлакатнинг ночор давлатдан билимга асосланган иқтисодига эга, яшаш даражаси юқори бўлган мамлакатлардан бирига айлангандир;

ўқувчилар мактабда кўпроқ тилларни ўрганишади. Улар фин тилини мактабдаги биринчи кундан ўрганади. 9 ёшда швед тилини ўрганишни бошлашади. 11 ёшда улар учинчи тилни (одатда инглиз тилини) ўрганишга рағбатлантирилади. Кўплаб ўқувчилар 13 ёшда тўртинчи тилни ўрганаётган бўлади;

мамлакатдаги мактабларнинг барча ўқувчиларининг тушлиги давлат томонидан қўллаб берилди. 1943 йилдан буён маъзур амалиётга амал қилиб келинмоқда;

ўқитувчилар одатда кунига 4 соатдан машғулот ўтказиши ва ҳар ҳафта уларга касбий ривожланиш учун 2 соат вақт ажратилади...

Ўқитувчи

Италияда
Учта касб эгалари тирбанд йўлда қолмаслиги керак: тез ёрдам шифокорлари, ўт ўчирувчилар ҳамда ўқитувчилар.

Францияда
Бойлар ўз яшаш жойлари билан мақтаниш учун ўқитувчилар билан бир ҳудудда яшашга интиладилар.

Англияда
– Бу бола даҳо, у ўқитувчидек фикрлайди...

Швецияда
– Биринчи фарзандим шифокор, аммо иккинчи фарзандим ундан яхшироқ касб эгаллашни истайди, яъни ўқитувчи бўлмоқчи.

Германияда
**Канцлер Меркель норозилик билдираётган шифокорларга мурожаат қилди:
– Сизнинг маошингиз сизни ўқитган ўқитувчиларнинг иш ҳақидан юқори бўлишини кутмаслигингиз керак.**

Японияда
Соясини топтамаслик учун ўқитувчидан етти қадам ортда юр!

Буюк сўғомларга эҳтиром

Суюндик МАМИРОВ,
103-сонли мактаб-интернатнинг
ижодий-маданий масалалар бўйича тарғиботчиси

Яшнобод туманидаги 103-сонли алоҳида таълим эҳтиёжлари бўлган болалар учун давлат ихтисослаштирилган мактаб-интернатда Алишер Навоий таваллудининг 582 йиллиги ва Заҳриддин Муҳаммад Бобур таваллудининг 540 йиллигига бағишланган маънавий-маърифий тадбир ўтказилди. Байрамонга безатилган сахна, буюк аждодларимиз сиймоси акс этган тасвирлар, китоблар кўргазмаси, ўқувчилар юз-кўзидидаги ҳаяжон... Буларнинг барчаси адабиёт ва маърифат байрами нишонланаётганидан далолат беради.

Тадбирни мактаб-интернат директори Элёрбек Мусахонов очиб берди ва сўз мулкунининг султони, мутафаккир, атоқли давлат ва жамоат арбоби Алишер Навоий ва буюк шоир, қомусий олим, давлат арбоби Заҳриддин Муҳаммад Бобурнинг ҳаёти ва ижоди, бебаҳо маънавий мероси, илм-фан ривожини учун қўшган улкан ҳиссаси, инсонпарварлик ғоялари билан йўлриқилган асарлари, бу асарлардан ёш авлодни тарбиялаш, уларга таълим бериш жараёнида самарали фойдаланиш зарурлиги ҳусусида сўз юртди.

Адабий кечада ўқувчилар ўзбек адабиётининг икки буюк намояндасининг рубоий ва ғазалларидан намуналар ўқиди, улар томонидан тайёрланган сахна кўринишлари, хусусан, ёш Алишернинг Мавлоно Лутфий билан илк учрашуви, Бобурнинг ҳаётининг олинган лавҳалар барчага манзур бўлди. Алишер Навоий ва Бобур ғазалларига бастанланган куй-қўшиқлар, жозибали рақслар тадбирга янада файз бағишлади.

Ёднома

Таниқли давлат ва жамоат арбоби, етук олим, беназир устоз, самимий инсон...
Ҳеч муболагасиз, Ўзбекистон Фанлар академиясининг муҳбир аъзоси, юридик фанлари доктори, профессор Анвар Аъзамхўжаев ҳақида сўз борганда унинг замондошлари, ҳамкасблари ва шогирдлари юқоридаги жумлаларга такрор ва такрор мурожаат қиладилар.

УСТОЗНИ ХОТИРЛАБ

Мавлуда ЭЛМУРАТОВА,
Тошкент давлат юридик университети
ахборот-ресурс маркази ходими

Чиндан ҳам, А.Аъзамхўжаев ўзининг сермазмун ҳаёт йўли ва ибратли меҳнат фаолияти билан ҳуқуқий соҳа вакиллари, ҳамкасблари, қолаверса, кўп сонли шогирдларига ҳақиқий юрист қандай бўлиши лозимлигини намойён этиб, замондошлари ва яқинлари қалбида чин инсоний сифатлари билан қадр топанлардан биридир. Қаҳрамонимиз юксак инсоний фазилатлар соҳиби, моҳир педагог, ҳуқуқ илмининг зукко билимдони, олим сифатида илм-фан равнақига улкан ҳисса қўшди, мамлакатимизда ҳуқуқшунослик соҳаси тараққиётига доир салмоқли илмий асарлар, рисола ва дарсликлар яратди. Унинг давлат ва ҳуқуқ назарияси, унинг тарихи, маъмурий ҳуқуқ масалаларига оид икки юздан ортиқ илмий асарлари шулар жумласидандир.

Анвар Аъзамович олим бўлиш билан бирга, тиниб-тинчимайдиган давлат арбоби ҳам эди. У киши кўп йиллар Тошкент давлат университети проректори, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги олий ўқув юрлари бошқармаси бошлиғи, Олий таълим вазирининг ўринбосари, Адлия вазирининг биринчи ўринбосари, Тошкент давлат юридик институти ректори лавозимларида ибратли фаолият олиб борди.

Мамлакатимиз мустақилликка эришган илк даврларда давлатимизнинг порлоқ келажиги учун муносиб ҳуқуқшунос кадрлар тайёрлаш, миллий ҳуқуқ фани ривожини учун юксак салоҳиятли юристлар гуруҳи етиштиришда устознинг хизматлари улкан.

Истиклолнинг илк йилларида мамлакатимизда мустақил давлат сифатида янги қонулар тайёрланиб, ҳаётга татбиқ этила бошланди. Республикаимизнинг Асосий қонуни ҳисобланган Конституцияимизни ишлаб чиқишда бир қатор йирик ҳуқуқшунослардан иборат комиссия таркибиди Анвар Аъзамхўжаев ҳам фаол иштирок этди.

Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят процессуал, Маъмурий жавобгарлик кодексларини тайёрлашда етук ҳуқуқшунос олимлар қаторида устознинг ҳам муносиб ҳиссаси бор.

Шу билан бирга, фидоий устоз илм соҳасида ҳам, давлат ишларида ҳам фаол қатнашиб, мустақил Ўзбекистоннинг ҳуқуқшунослик ва давлат қурилиши масалаларига янгича ёндашувлар ишлаб чиқишда жонбозлик кўрсатди.

Олим мамлакатимизда етук ҳуқуқшунос кадрларни тайёрлаш мақсадида ташкил этилган Тошкент давлат юридик институти фаолиятини йўлга қўйишда ҳам бош-қош бўлди. 1993 йилдан умрининг охиригача Ўзбекистон Республикаси Инсон ҳуқуқлари бўйича миллий қўмити раиси лавозимида ишлади.

Шуни ҳам алоҳида таъкидлаш жоизки, касбига бўлган муҳаббати, ташкилотчилиги, юксак педагогик маҳорати, қолаверса, соҳадаги фидокорона меҳнати билан мамлакатимиз ҳуқуқ соҳасида ўзига хос мактаб яратган А.Аъзамхўжаев бугунги кунда Янги Ўзбекистон тараққиёти йўлида самарали хизмат қилаётган кўплаб таниқли юристларнинг устозидир.

Устознинг кўп йиллик самарали фаолияти мамлакатимиз ҳуқуқати томонидан, шунингдек, халқаро миқёсда ҳам эътироф этилиб, муносиб баҳоланган. Мухтасар айтганда, камтар, фидоий ўқитувчи, багрикенг устоз Анвар Аъзамхўжаевнинг ҳаёти ва фаолияти барчамиз учун ҳақиқий ибрат мактабидир.

Агар устоз ҳаёт бўлганида бу йил табарруқ 95 ёшни қаршилаган бўлар эди. Вақт ўтиб борар экан, воқеалар тарих арақларига ўтиб, муҳрланиб бораверади. Бу жараёнда устозимиз Анвар Аъзамхўжаевнинг умр йўли, амалга оширган эзгу ишлари халқимиз, илм-фан аҳли, ҳуқуқ соҳаси вакиллари ва шогирдлари ёдида манту сақланади.

